

Jegyzetek LEHEL ISTVÁN KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Lehel István

biológus és régész, ötvös és művészettörténész egyszemélyben, aki a zenében és az irodalomban is otthonosan mozog. A világot, összefüggéseit már az általa művelt tudományok, szakterületek következtében is anyagiaságában, fejlődésében, távlatok és ellentmondások adódó kapcsolatában látja. Feltáró szenvedélye azonban továbbmegy a tudományos megismerés eredményeinek számbavételénél és továbbgazdagításánál. Ezeknek az eredményeknek a kutató-megismerő emberrel való összefüggése érdekli őt. Mondanivalója innen fakad.

Nem a valóság közvetlen képi ábrázolását tekinti feladatának. A valóság és tudat kapcsolatát a lényegre bátran törve fejezi ki, szinte egyetlen célja e lényeg megjelölése. Az esztétikai ábrázolás, tükrözés fogalmának mélyebb differenciálabb értelmében alkot.

Az ilyen program

szükségszerűen vonja maga után formai téren a megszokott naturalisztikus ábrázoló stílus feladását. — az érzelmek — és gondolatvilág absztrakcióra törekvése hasonló követelményeket támaszt a forma terén is. Lehel István tehát nem jelenteget fest, nem a megszokott kép-formában alkot.

Érzelmek és gondolatvilág absztrakcióra törekvése? Mit értünk ez alatt? A valóság és egyén rendkívül bonyolult kapcsolatában a lényeg keresi, az összefüggések legfontosabb komponenseit kutatja, hogy ezáltal mély élményt adva juttasson művészi élvezet, filozófiailag sem jelentéktelen megállapításokhoz. Absztrakciója nem öncélú szita, melyen az esetleges elemek fennmaradnak. Általános, felesleges egyedikől lehántott érzelmi, gondolati *alapotívumok* kerülnek elének vizuálisan.

Nem ellenkezik-e egy efféle törekvés a képzőművészet feladatával? Meg tud maradni a művészet szintjén egy ilyen „elemzés”? A kiállítás

igazol. Véleményem szerint, amint a forgalmi gondolkodás egyes jelenségeket a jelenség sokszínűségét egyáltalán nem mutató fogalmakkal dolgozik, (pl. szerelem) úgy a képzőművészet terén is elképzelhető ilyen törekvés. Természetesen nem e „fogalmak” rögzítése, hanem azok egyedi megjelenítése, bemutatása, konkretizálása révén kaphatunk művészi alkotást. A klasszikus görög művészet az ember külső megjelenésének, testformájának egységét, tökéletességét kutatta. Ez alkalommal *korunk emberének* érzés- és gondolatvilágának feltárás-kísérletével van dolgunk.

Ha egy művésznek

igazi mondanivalója van, nem alkothat teljesen a néző szabad beleérzésére apelálva. Nyelvet kell találni, vagy ha még nincs ilyen, teremtenie — mondanivalójának közönséghez való eljuttatásához. Minden művészetnek csak akkor van értelme, ha ez a kapcsolat létrejön, vagy létrejöhet. Lehel Istvánt nem lehet egyetlen izmushoz sem kötni, nem lehet innen közelíteni hozzá. A nyelv, melyen mondanivalóját közli, szervesen kapcsolódik a művészettörténet egészéhez.

Klasszikus korok formajegyei (pl. spirálvonal) új funkciót nyernek nála, fontos szerep jut a színekkel való jellemzésnek, a síkban való kifejezőbb ábrázolásnak (keleti művészetek sajátosságai többek között), a lényeg megragadói primitív állapot-emberábrázolás ihletője figurális képeinek, az ősi festői törekvés — a dekoratív — folklorisztikus színpompával párosul. Nos ezek mind-mind hatnak rá és szerkesztésbe épülve sok más elemmel alapját képezik ennek az eredeti forma- és szinkultúrának.

Briliáns rajztechnika, kitűnő szín és kompozíciós érzék ragadja meg a látogatót

legelőször a képek nézésekor. (Művészetének ellenzői is elismerték a képek érdekességét, harmonikusságát, szemre tetszetős voltát.) Ennek az élménynek a hatása alatt, úgy láttam, sokan izeledtek bele abba a kétségtelenül nem mindig könnyen megfejtendő bonyolult szimbólum-, kép-, jelrendszerbe, melyen keresztül a művész gondolatait, érzéseit közvetíteni tudjuk. A néző nem csak passzív szemlélője a kiállításoknak. Itt ez fokozatosan érvényes volt.

Nem helyes,

ha egyes képekkel akarjuk támadni vagy védeni ezt a művészetet. Lehel Istvánnak *nem képei vannak, hanem festészete.* Belső művészi fejlődése, e piktúra útkeresése már a képek keltezése révén is jól kitapintható.

Valóság alapú, realista művészet ez. Elsősorban a természet és az azt birtokbavevő ember kapcsolatát kutatja. Ez érthető is; főleg természettudományos érdeklődésű alkot. A ma teljes igényű kifejezése azonban, noha ebből is, nem csak ebből áll. A természethez méltóan a társadalmi összefüggések hasonló igényű kifejezését, vizsgálatát még várjuk a művésztől. Nem csökkentheti ez persze, az eddigi valódi felfedezés erejével ható eredmények iránti tiszteletet.

Méltatlanul

járunk el akkor, ha pillanatnyi nem-értésünket átvisszük Lehel István egész művészetére, egyéniségére. A festészet (e művészet specifikusságát soha ne feledjük!) terén véleményem szerint Lehel István sok újítással, sok eredetiséggel új területek meghódításán eredményesen fáradozik. A végső konklúzióhoz egyelőre ezek számbavétele szükséges. Mivel azonban Lehel István eleven, nagyon termékeny alkotóművész, akitől még sok ilyen meglepetést kaphatunk, mint ez a kiállítás, helyesebbnek vélem a „kitekintő” ítéletektől való tartózkodást.

CSÁNYI MIKLÓS

V. éves bölcsészhallgató

J. Jevtusenko: INTERNACIONALÉ

Az arnyas Trinidadban, Kuba kis városán alig rezdült a pálma a könnyű szél nyomán.

Szorgalmasan és búsan és bölcsen törve ezt, taligát húz az utca tudósa, a füles.

A sűrű kis szobában, vígan krákgova rád, épp ingyen borotválta a borbély önmagát.

A templom csendbe mélyedt — gomolygó félhomály — s az ércharangba fészket tapasztott egy madár.

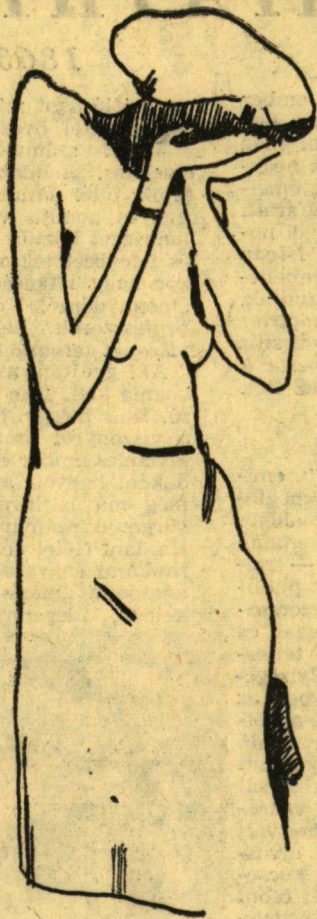
De csendnek csendességes királysága alatt zúgták a »Venceremos«-t a megkopott falak.

És otthagya a pincét, a fénylő fényre ment, mulatt leánya himzett egy Gagarin-fejlet.

Kézét vezetve fogta, arca szigorba zárt — anyókat írni oktat egy kisfiú-tanár.

A mellékutak sűrű során megbújtam én, eszéből, csöppnyi gyűszű, ittam a feketém.

S most cseng egy lányka [hangja — kék térdű nyomorult, ferraszra ülve tart a karján egy kisfiút.

1962
CUBA

CSOMBÓK GERGELY
FŐISKOLAI HALLGATÓ
RAJZA

Az öccse, hihetetlen parányi kis-gyerekek, cukrot fog, önfelédten s békülten szendereg.

A lány mosolygott rája, egész lénye mosoly, mint anya kislára, följe úgy hajol. Testvérke homlokára halkan csókot lehel, Internacionálét dúdolta neki el.

Lehel, hogy én hibáztam, és más volna a dal? Közel mentem vigyázva, talán így nem zavar.

De mégis az — különbség alig megfogható: elmélázó és gyöngéd a hősi induló.

Kubám, ó én Kubám, ha utcáidon megyek, nem babát fog a lányka, nem játszik a gyerekek!

Amit akarsz, dalolhatsz, hová akarsz, te jössz, te építesz és forgatsz, s az ellenségre köpsz!

Hiszen gyengébbek nálad; mert bölcsőid felett Internacionálét altatja gyermeked.

RIGÓ BÉLA fordítása

Egy kihasználatlan lehetőség

MÉG AZ ELSŐ szerkesztés utáni ülése után történt. A szerkesztőség tagjai még csak most kezdték összeismerkedni, s a kulturális rovat 75 százalékos létszámmal máris elkezdte tevékenységét. Ülésteremnek a Kárász utcát használtuk fel, ahol kényelmesen elfértünk mind a hárman, azonkívül Fischer Ernőnek éppen arra akadt dolga.

A Virág cukrászda előtt bezártuk az értekezletet és fölcsúszottunk, de mivel még maradt megbeszélni valónk, felkísértem Kardos Pált a Főiskola Zene Tanszékére.

AZTÁN távozni akartam. Fáradt voltam, mint minden egyetemi hallgató pár nappal vizsga előtt, miközben még egy-két gyakorlati jegyet is meg kell szereznie. Így aztán nem örültem túlságosan annak a meghívásnak, hogy maradjak ott zeneesztétika előadásra, amelyet ilyen szívdertően orátságos és szórakozást ígérő cím jelzett: »A valóság tükrözése a zenében.«

Dolgom van, — feleltem. Nem hazudtam, Várt rám otthon jó párszáz oldal lapozgatni való. Házigazdám megértően bólogatott, és ki akart kísérni a kapuig. A Főiskola Zenei Tanszékéről ugyanis nem olyan egyszerű a kijárási.

A FOLYOSÓ egy pillanatra megálltam. Valami furcsa, súlyos melódia hömpölygött a levegőben.

Első pillanatban azt hittem, hogy a Miserére a Trubadúrból, de a következő pillanatban rájöttem, hogy nem az, sőt fél perc múlva azt is megéreztem, hogy valószínűleg nem a romantika köznépkor utánzatával, hanem eredeti kórusművel van dolgom.

— Mi ez?
— Vittória motetta — hangozott a lakónikus válasz.

Többet nem kérdeztem, megéreztem, hogy ráérek a kérdézősködésnél később, mert most néllgatni k.ik. Tehát álltunk némán a folyosón, amíg csak el nem némult a kórus.

— Bemehetek?
— Gyere, ugylis ezután jön

még Purcell: »Didó búcsúja«, kár volna elhalasztani. BEMENTÜNK. Csodálkozó tekintettel mérték végig. Nem ismertek. Házigazdát megpillantva azután megnyugodtak, az előadás kissé megszakadt, amíg helyet ültünk. Helyet bőven találtunk, kevesen voltak.

Az előadás ment tovább. Az előadó, Péter Józsefné könnyed és világos stílusú magyarázata nagyon érdekes volt, a zenei illusztráció gazdagsága számomra egyenesen megdöbbentő. Bach, Beethoven, Mozart, Chopin, Debussy, Sztravinszkij, Bartók, hogy csak egy pár nevet ragadjak ki a névsorból. Lehet, hogy nem pontos, de teljes a felsorolásom, de több mint másfél hónapja volt az előadás, és akkor nem is gondoltam a jegyzetelésre.

— Látod, milyen kevesen vannak?

Némán bólintottam. Bár véget ért az előadás, még egy pillanatra elgondolkoztam.

— Tudod, hogy milyen jó lehetőségeink vannak? Gyere!

AZZAL odavezetett a folyosó végéi falitáblához, ahol megnézhettem, hogy a főiskolai hallgatói milyen műveket tudnak meghallgatni.

Varga Ferenc kollégám jóvoltából olyan lemeztárunk van, amilyen nagyon kevés az egész országban. Itt, Szegeden a zenekedvelő ifjúság zenehallgatási igényeit csak az elég drága és elég szűk tematikájú színházi hangversenyek és a kitűnő, de mégis inkább ismeretterjesztő célú Collégium Artiumon keresztül elégítik ki. Nálunk a választék is óriási. Az esztétikai előadástól a pusztá lemezhallgatásig mindent tudunk nyújtani, és azt hiszem, nem lenne ártalmas, ha egy-egy alkalommal tizenöt hallgató helyett ötven lennének.

EZEKET a gondolatokat később a tanszékvezető is megerősítette. A lemezhallgatások idáig sem csupán szeszakos hallgatók részére szolgáltak, hanem bármely főiskolai hallgató részére, és ha a Főiskola igazgatója en-

gedélyezi, akkor az egyetendisták is eljöhethének. Ennek, nem hiszi, hogy akadályos lennének, főleg akkor, ha ez a kapcsolat kétirányú lenne és a megfelelő szakos főiskolai hallgatók eljárhatnának az érdekesebb speciálkollégiumokra és az egyetem zártabb körű kulturális rendezvényeire.

Mondtam, hogy erre már volt példa. A stílusgyakorlatokon, hol a fiatal szegedi írónemzedék köszöri a torkát, mindég van főiskolás.

A NAPOKBAN újra jár-

tam a tanszéken. Megállapodtunk, hogy az egyetemi fiatalság látogathatja a lemezhallgatásokat, lapunk követhető száma részletesen lehozza a lemezhallgatások műsor-rendjét, addig is egy kis ízelítőt Varga Ferenc lemezválogatásából:

- Március 2. Mozart: Esz-dúr szimfónia K. 543.
- Wagner: Istenek akonyá — zárójelenet.
- Debussy: A tenger.
- Március 6. WALTER GIESEKING ZONGORÁZIK.
- Beethoven: D-moll, Esz-dúr op. 31.
- Waldstein: Apassionata — szonáták.
- Reméljük, a lehetőség nem marad lehetőségeknek, s hamarosan valóság lesz belőle.

R. B.

Kelemen János:

Spanyolországban

Nem kellett az utolsó kenet mikor hóhér elé állították

Ugy akart meghalni ahogyan élt kihűnyő öntudata élt tovább e végső győzni-akarásban ahogy halottak ujján még nő a köröm

Reccsent az áll a rózsafüzért szájába

[fömték Atya Fiú és Szentlélek [nevében

ámen De a homlokára fagyott vér vörös szemfedő volt

LEHEL ISTVÁN RAJZA

Az egyetemi KISZ-élet hírei

1963 febr. 21-én kari szinten szellemi öttusa bajnokság volt a Bölcsészkaron. Öt évfolyam közül — kétszeri döntetlen versenyben a harmadik évfolyammal — végül a negyedik évfolyam csapa-

Az Állam- és Jogtudományi Kar KISZ szervezete 1963. március 20-án este 7 órai kezdettel a II. sz. tanteremben perbeszédversenyt rendez. Az indulók büntetőjogból, elméleti és gyakorlati tudásukat mutatják be a bírákból — ügyészekből — ügyvédekből álló zsűri és a megjelent közönség előtt.